

**CONSCIÈNCIA
D'ARA**
I la setmana que ve:
**La pregària frena
malalties?**

Estils

Un al-Àndalus del segle XXI?

El mite d'al-Àndalus és font d'inspiració per a les ciències socials, l'ecologisme, l'espiritualitat i les arts.

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

A diferència de la reivindicació, sovint articulada a través d'una apropiació i tergiversació dels fets, la inspiració és un mecanisme que ens permet traçar noves rutes sense oblidar el trajecte recorregut. Deixar-se inspirar és obrir una porta. Quan fa uns anys el catedràtic d'Antropologia Social a la Universitat de Granada José Antonio González Alcantud va proposar deixar-nos inspirar "pel mite bo de l'al-Àndalus", les seves paraules van provocar un gran rebombori.

"Vaig quedar sorprès -confessa el professor- pel revol que va suscitar aquesta simple idea a la premsa local, distorsionada intencionalment per individus que veuen amenaçada la seva identitat i temen a l'altre, el qual només toleren en la mesura que es deixa assimilar absolutament per semblar-se a ells mateixos", afirma. Si en un primer moment aquell incident el va portar "a pensar de nou sobre la impossibilitat de tractar racionalment les fòbies culturals" i, en particular, la islamofòbia, també va funcionar com un impuls per escriure un llibre i explicar amb més fonaments què volia dir amb això del "mite bo".

A *El mito de al-Ándalus* (Almuзара), González Alcantud argumenta que la importància dels mites no és la seva autenticitat o falsedat, sinó la capacitat que tenen per ajudar-nos a pensar el temps amb els seus conflictes i quietuds: "Quan s'acusa a al-Àndalus i la seva estereotípica convivència de ser un mite i, per tant, a induir a falsedat, es parteix d'una concepció prèvia falsa: la natura inventada dels mites equiparant aquests a històries falsàries. Si seguim a Lévi-Strauss veurem que aquests mites són bons per ser pensats, ja que engloben pulsions humanes. I ajuden a trobar matrius de convivència".

En el llibre, considera al-Àndalus com "un horitzó bo per ser pensat, en la mesura en què és una experiència històrica singular, ajustada no tant a l'ortodòxia islàmica com a un humanisme heterodox en els camps del pensament i de les pràctiques culturals. Un horitzó que ens permet fraternitzar amb els magrebis, trobant nexes emocionals comuns". Entre els valors compartits que identifica aquest professor n'hi ha tres que troba de vital rellevància i actualitat: "Un valor comú i cada vegada més estrany, tot i que sembli mentida, en el nostre món, és el fet transcen-

Interior de la mesquita de Córdoba. GETTY

dent de la vida i dels signes que ens emet per gaudir-la aquí i ara. Un altre, el respecte i la moderació. I un tercer, l'allunyament de tot fonamentalisme ideològic o religiós".

A l'art i a l'ecologisme

L'artista plàstic i escriptor cordovès Hashim Cabrera també manifesta sovint la necessitat d'inspirar-nos-hi: "Imaginar aquest al-Àndalus no ens porta, nostàlgicament, a reproduir les seves formes històriques, sinó a mirar el present d'una altra manera". A la seva conferència *Al-Ándalus i el Nou Paradigma*, a la Facultat de Belles Arts de Granada, Cabrera assegura que la seva actualitat i pertinència tenen a veure tant amb la dimensió espiritual com amb la social: "Al contemplar els

Valors
"És un horitzó
que ens
permet
fraternitzar
amb els
magrebis"

vestigis arquitectònics d'al-Àndalus o al llegir les obres dels seus poetes, homes i dones, descobrim immediatament una visió oberta a horitzons diversos, una actitud de reconeixement, de concòrdia, una ànsia de conèixer a l'altre, un profund desig de bellesa".

I afegeix: "Si volem que aquesta gegantina transició empresonada per la maquinària de la globalització neoliberal ens porti a un nou paradigma, haurem de recobrar l'ànima transcendental, i amb ella la dignitat de saber-nos califes sobirans. El veritable califat andalusí no va ser el dels monarques sinó el de les ànimes que van imaginar escenaris de convivència i van saber llegir el llibre de la natura amb precisió i respecte".

El fotògraf i periodista valencià David Segarra, director de documentals com *Savis de l'horta* i *La Mola* és nostra que tracten sobre l'emergència climàtica, la sostenibilitat i el futur de la terra a partir de la història de l'horta valenciana, també sosté la necessitat de deixar-nos inspirar per l'origen de l'horta i el sistema social andalusí rural: "L'horta de València va ser una creació impulsada per les noves comunitats llauradores àrabs i amazigues, des de baix i autogestionada, que van arribar amb una bandera revolucionària: la terra és de qui la reviu. Com ha demostrat l'historiador Ferran Esquilache, van establir que aquella comunitat que semblava un camp i construïa les seues pròpies cases era propietària lliure. Quin nadiu iberoromà voldria aleshores ser jornalero d'un senyor feudal visigot podent ser llaurador lliure?", es pregunta Segarra. I conclou: "En una època de crisi civilitzadora, econòmica i ecològica, amenaçats pels profetes de l'odi i pel canvi climàtic, les nostres arrels són més necessàries que mai. Ens recorden que és possible viure en comunitat i en equilibri amb la terra. I és que potser la tradició no és el passat, sinó allò que no passa".

També a la música

De la mateixa manera que l'històric al-Àndalus no es va cenyir a les fronteres de l'actual Andalusia, sinó que es va escampar per gran part de la Península, després de la seva desaparició continua creixent com un factor d'inspiració que impregna les ciències socials, l'ecologisme i les arts. El darrer disc del grup Burruezo & Nur Camerata, liderat pel músic barceloní resident a Sant Feliu de Guíxols Pedro Burruezo, es titula precisament *Al Ándalus s. XXI* (Satélite K) i vol ser una gota més en aquest oceà inspirat pels fruits d'aquest paradigma. Amb lletres en català, castellà i àrab, Burruezo traça cançons on hi circulen místics, poetes, tocs de flamenc i música sefardí, tot entremat dins d'un missatge que interpel·la el nostre temps.

Perquè, com assenyalava González Alcantud, els mites dotats de qualitats ètiques i morals poden servir-nos per armar-nos d'idees i sentits humanístics que evitin el dolor, el patiment i la confrontació: "El mite d'al-Àndalus pot adquirir una nova vida, salvant la distància de què és un mite de reflexos històrics només esporàdicament verços. Però, per molt esporàdics que siguin, ens serveixen per pensar-nos en societat, eludint les pulsions de negativitat que històricament han conduït a hecatombes".